

Dagboek van een getuige
Vanuit België
(Roberto J. PAYRO voor *La Nación*)

Brussel, donderdag 30 juli (1914)

Het nieuws dat uit Duitsland en Frankrijk komt blijft alarmerend, en wordt ernstiger met het verstrijken van de uren. Hier heeft men nog slechts een sprankel hoop dat de bemiddeling van Engeland, welke Duitsland niet bereid lijkt te aanvaarden, succesvol kan zijn, en juicht men de moeite die zowel Engeland als Frankrijk doen ten voordele van de vrede toe.

In Brussel heerst er paniek. Iedereen verdringt zich voor de banken om zijn spaarcenten op te halen, en bij de Nationale Bank om zijn biljetten in contant geld te wisselen. Aan deze laatste vorm van paniek heeft De Post zelf bijgedragen door deze ochtend biljetten te weigeren, omdat er noch in het hoofdkwartier noch in de lokale filialen en agentschappen in de kassa's wisselgeld aanwezig was. De banken betalen, ondanks de menigte die hen belegert, zonder enige moeite cheques uit, en bij de Nationale Bank wordt er langzaam gewisseld, maar er wordt wel gewisseld. Het volk vormt een immense wachtrij voor de deur van deze instelling, maar roert zich niet omdat ze velen zien vertrekken met hun zakken vol zilver. Supermarkten beleven een ongewone drukte, de meest vooruitzienden of de grootste angsthazen haasten zich om zich te bevoorraden, alsof een belegering dreigt. Zou dit alles voorbarig zijn? Zelfs al mocht dit zo zijn,

dan nog geeft het de indruk dat we aan de vooravond van een oorlog staan.

De extra edities van de kranten vermenigvuldigen zich, en ondanks het feit dat ze niets positief brengen, dragen hun nieuwsberichten bij aan het opkloppen van de paniekerige sfeer. Luik zit vol soldaten, en heel de bevolking is op zoek naar informatie en druk discussiërend op straat gekomen. In de Citadel en de fortificaties werkt men naarstig verder onder het bevel van generaal Leman, die verklaart dat alles in gereedheid is bracht, van de kwartiermeester tot de rantsoendienst, en dat de grote loodsen van de nabijgelegen fabrieken zijn ingericht om de troepen te herbergen.

Het gerucht loopt dat de hoogovens en de smelterijen morgen of overmorgen moeten worden stilgelegd, omdat ze niet meer voorzien worden van de speciale steenkool uit Duitsland. Ook in Namen doet de komst van de reservisten de paniek toenemen, en de mensen bestormen de banken en de spaarkassen om hun geld af te halen. De officier die ter plaatse het bevel voert verklaarde dat, zoals in Luik, alles goed is voorbereid om de verdediging van de stad te voeren. Vanuit Bergen komt het bericht dat gisterennacht een luchtschip gedurende lange uren en op een grote hoogte boven de stad is waargenomen. Het licht van de lantaarn werd eerst voor een ster aanzien, maar haar vreemde bewegingen deed al snel de waarheid aan het licht komen. Echter, aan de grenzen, zowel de Duitse als de Franse, werden niets abnormaal gesignaleerd.

In de namiddag groeide echter tot grote ongerustheid de onrust in Brussel. Een grote massa mensen voegde zich bij de wachtrij die zich gevormd had aan de deur van de Nationale Bank, op zoek naar zilveren munten (goud heeft al een toeslag van 6%). Anderen, die hun deposito's willen ophalen verzamelen zich bij de Spaarkas en de postkantoren, en moeten erg lange uren wachten alvorens deze worden vrijgegeven. De wisselkantoren zijn volgelopen met gegoed volk, kleinburgerij en handelaars, die hun effecten proberen te verkopen.

Plots gaat het gerucht dat de Nationale Bank geen biljetten meer zal wisselen voor contant geld, en de monetaire paniek bereikt een hoogtepunt. Handelaars, cafés en treinloketten weigeren biljetten en de gewone man kijkt schroomvallig naar zijn buur, alsof hij zich afvraagt :

“En nu, wat doen we nu ? Wat eten we morgen, als ons geld waardeloos is ?”

Niemand betaalt nog. Iedereen wilt zijn beschikbare fondsen behouden voor eender welke onvoorziene omstandigheid. Plots stokt de handel, als een kapotte machine. Enkel de supermarkten verkopen nog, en steeds meer. Een grote angst hangt in de lucht.

Het kan zijn dat de Europese oorlog niet uitbreekt, het kan zijn dat morgen de vrede terug heerst onder een klare hemel, maar de uren die we vandaag in Brussel geleefd

hebben, zullen ons de intense herinnering nalaten van wat het is om de dreiging van de grote ramp te beleven

Roberto J. Payro

Copyright, 2014 : Nathaniel BOVIN, voor de Nederlandstalige vertaling

PAYRO ; « *Desde Bélgica. Diario de un testigo (2)* », in LA NACION ; 09/09/1914.